

Inhoudsopgave

Inleiding	7	Alarmnummers	41
		Brandstof	41
		Drinkwater	41
ACHTERGRONDEN	9	Elektriciteit	42
Geschiedenis	9	Feestdagen	42
Bekend en onbekend	9	Festivals en evenementen	42
De ontdekking van Madeira	9	Geld	43
De kolonisatie van Madeira	12	Gezondheid	44
Venkel en forten	12	Internet	44
Voorspoed en neergang	13	Kaarten	44
Britse invloeden	16	Kleding	44
De eerste toeristen	16	Klimaat	44
De republiek en de dictator	17	Mindervaliden	45
Populaire winterbestemming	19	Musea	46
Madeira, Portugal en de EU	19	Openingstijden	46
Bevolking	19	Parkeren	46
Taal en cultuur	20	Pech onderweg	46
Stijl van leven	23	Persoonlijke veiligheid	46
Eten & drinken	24	Restaurants	47
Natuur	26	Taal	47
Vulkanisch	26	Teken	48
Laurisilva	26	Telefoneren	48
Endemische flora	27	Tijdsverschil	49
Niet-endemische flora	27	Toeristeninformatie	49
Dolfijnen en walvissen	28	Verkeersregels	50
Architectuur	29	Weerbericht	50
Quinta's	29	Wegen en tol	50
Casas Típicas	30		
De Manuel-stijl	31		
PRAKTISCHE INFORMATIE	33	BEZIENSWAARDIGHEDEN	51
Voor de reis	33	Regio's Madeira	51
Nuttige adressen	33	Funchal en omgeving	57
Reisdocumenten/douane	35	Funchal-Stad	57
Vervoer naar Madeira	35	Hoogtepunten	60
Tijdens de reis	36	The Old Blandy	62
Vervoer op Madeira	36	De Kathedraal (Sé)	62
Accommodatie	37	Museu de Arte Sacra	66
Sport & beweging	39	Museu 'A Cidade do Açúcar'	67
Van A tot Z	41	Mercado dos Lavradores	68
		Madeira Story Center	69

Inhoudsopgave

Zona Velha	69	Centraal-Madeira	145
Fortaleza de São Tiago	71	Hoogtepunten	148
IVBAM Museu da Bordado	72	Paúl da Serra	148
Museu Henrique e Francisco Franco	72	Boca da Encumeada	149
Jardim Botânico	73	Pico Ruivo	151
Museu de historia natural do Funchal	74	Pico do Arieiro	152
Museu Frederico de Freitas	76	Caldeirão Verde	154
Convento de Santa Clara	77	Ribeiro Frio	155
Quinta das Cruzes	77		
Fortaleza do Pico	79	Oost-Madeira	159
Jardim de Santa Catarina	79	Hoogtepunten	162
Museu CR7	82	Porto da Cruz	162
Omgeving Funchal	85	Santo António da Serra	164
Monte	85	Caniçal	165
Terreiro da Luta	91	Ponta de São Lourenço	166
Curral das Freiras	94	Machico	168
		Santa Cruz	172
Zuidwest-Madeira	97	Camacha	173
Hoogtepunten	100	Palheiro-Tuinen	175
Câmara de Lobos	100	Caniço	177
Cabo Girão	102	Garajau	178
Ribeira Brava	106		
Ponta do Sol	107	Porto Santo	181
Calheta	109	Hoogtepunten	184
Jardim do Mar	116	Vila Baleira	184
Paúl do Mar	117	Ponta da Calheta	186
Ponta do Pargo	118	Fonte da Areira	187
		Serra de Dentro	188
De noordkust	121	Portela	189
Hoogtepunten	124		
Teleférico das Achadas da Cruz	124	Portugese woorden, begrippen en uitdrukkingen	191
Porto Moniz	125	Over de auteur	194
Seixal	126	Register	196
São Vicente	128		
Antiga (ER 101)	131		
Ponta Delgada	132		
São Jorge	135		
Santana	138		
Faial	142		

Inhoudsopgave

SPECIALE ONDERWERPEN

Prins Alexander en Madeira	16
De vlag van Madeira	18
Portugees: een wereldtaal?	20
Van 'natuur' tot plaatsnaam	21
3 x F: zoethouders voor het volk	22
Dé wijn van Madeira: Madera	25
Per boot naar Madeira	35
Levada's: bron van leven op de zuidelijke hellingen	45
Kabelbanen: Madeira grossiert er in	75
Logeren in Funchal	83
Churchill is in town!	101
Een koude douche voor je auto	131
Van Machin en Monchique tot Machico	171
Columbus was here!	186

EEN AVOND/NACHT IN...

Een avond in Pestana Casino Park	81
Een nacht in Fajã dos Padres	104
Een nacht in Casa Caminho Verde	110
Een nacht in Quinta do Arco	134
Een avond in Cabo Aéreo Café	137
Een avond in Quinta do Furão	141

WANDELTIPS

Funchal: wandelen door het historisch centrum	60
Wandelen in (de omgeving van) Funchal	92
Levada dos 25 Fontes	114
Wandelen in Zuidwest-Madeira	120
Wandelen aan de noordkust	144
Wandelen in Centraal-Madeira	158
Wandelen in Oost-Madeira	180
Wandelen op Porto Santo	190

OPGENOMEN KAARTEN

Madeira, ligging	8
Madeira, overzicht	10-11
Madeira, archipel	14-15
Funchal en omgeving	58-59
Funchal, oude stad	64-65
Monte	86-87
Zuidwest-Madeira	98-99
De noordkust	122-123
Centraal-Madeira	146-147
Oost-Madeira	160-161
Porto Santo	182-183

Serra (zie p. 164). Ook Quinta Splendida in Caniço (zie p. 177) en Casa Velha in de Palheiro-tuinen (zie p. 177) bieden sfeervol en luxueus onderdak in een historisch landhuis. En in Quinta do Furão, net buiten Santana, loegee je in stijl op een prachtig wijngoed (zie p. 141)

Enkele andere quinta's openen hun deuren nu als museum. Een van de bekendste is Quinta das Cruzes in Funchal, waar je in het interieur moeiteloos de sfeer van een eeuwenoud woonhuis opsnuift (zie p. 77).

CASAS TÍPICAS

Een typisch voorbeeld van architectuur die alleen op Madeira te vinden is, vormen (de naam zegt het al) de Casas Típicas van Santana. Deze fotogenieke driehoekige gebouwtjes, met hun vrolijke kleuren en rieten daken tot bijna aan de grond heten officieel palheiros, maar worden doorgaans Casas

Típicas genoemd. Het gebruik van twee houten, A-vormige frames, verbonden met rieten dakpanelen, dateert van ten minste de 16de eeuw (in die tijd werd er voor het eerst melding van gemaakt). Destijds werden ze gebruikt als woning, anno nu zijn ze vooral in gebruik als koeienstal of opslag. Omdat de lokale overheid de traditie in stand wil houden, is een deel van de palheiros gerestaureerd en wordt er hier en daar zelfs nog in gewoond. Buiten dat zijn de huisjes vooral bestemd voor het toerisme. De voor- en achterzijde van de Casas Típicas zijn doorgaans wit geschilderd, met de deuren in het rood en de kozijnen donkergroen of blauw. Je kan ze op meerdere plekken in Santana van binnen bekijken (zie p. 138), maar het is ook mogelijk om, in de bergen ten zuiden van Santana in een palheiro te overnachten (zie p. 141).

Fotogeniek Casa Típica in Santana

DE MANUEL-STIJL

Deze laatgotische bouwstijl werd populair in Portugal tijdens de regering van koning Manuel I (1495-1521). Portugal maakte in die periode een bloeitijd door dankzij de vele ontdekkingsreizen en de handelsbetrekkingen die daarvan het gevolg waren. Het land blaakte van zelfvertrouwen. Het liep voorop in scheepsbouw en navigatie en de overzeese gebieden brachten veel rijkdom in het land. Dat uitte zich onder meer in de architectuur. De Manuel-stijl wordt gekenmerkt door decoratieve details die zijn ontleend aan de zeevaart: touwwerk, ankerkettingen, strengen zeewier, schelpen, parels en met koraal bedekte masten. Ook het kruis van de Christusorde, een van de vroegste financiers van de ontdekkingsreizen, komt geregeld terug in de Manuel-stijl.

De Manuel-stijl is vooral wijdverbreid in Portugal zelf, maar ook op Madeira kom je

deze stijl geregeld tegen. Zo maakt het kruis van de Christusorde deel uit van de vlag van Madeira (zie ook het kader op p. 18). Manuel stuurde geregeld geschenken naar zijn kleine wingewest in de Atlantische Oceaan en lokale bouwmeesters verwerkten de Manuel-stijl in de kerken op het eiland.

De Sé (kathedraal) in Funchal is een van de oudste gebouwen van het eiland. Manuel I nam het initiatief tot de bouw van het godshuis. Hij stuurde een van zijn beste architecten, Pêro Anes, naar Funchal om een imposant godshuis te bouwen. Manuels wapen hangt boven de ingang van de kathedraal. In Museu de Arte Sacra (zie p. 66) kan je het gedetailleerd geïllustreerde processiekruis bewonderen dat Manuel I schonk aan de kathedraal van Funchal (zie p. 62).

Ook in Machico (de plek waar Zarco en Teixeira, de ontdekkers van Madeira, in 1420 voor het eerst voet aan wal zetten) tref je

De kathedraal van Funchal

Wandelen

Madeira is een wandelbestemming bij uitstek. De weelderige natuur, de weidse vergezichten en het zachte klimaat nodigen uit tot lange wandelingen. Je hoeft daarvoor geen zeer ervaren wandelaar te zijn, al is het wel van belang dat je op goede, bij voorkeur ingelopen, wandelschoenen loopt en weinig last hebt van hoogtevrees. Want dit is dé wandeltroef van Madeira: je vindt er altijd wel een wandelroute waarbij je niet continu hoeft te klimmen en dalen om bij een mooi uitkijkpunt te komen. Dankzij het typisch Madeirese fenomeen 'levada' (zie ook p. 45) vind je overal op het eiland de mogelijkheid om op redelijk vlak terrein te kunnen wandelen, langs een van de talrijke irrigatiekanalen die vanuit de bergen traag afdalen. Evengoed heb je voor de mooiste wandelingen op het eiland wel een goed uithoudingsvermogen nodig. Wil je graag wan-

delen met een gids? Diverse reisorganisaties bieden begeleide wandelreizen naar Madeira aan (zie p. 34). Ook kan je, vaak via je hotel, aansluiten bij een groepswandeling met gids. Een prima gids om zelfstandig mee op stap te gaan is de Rother wandelgids Madeira. Die bevat 50 levada- en bergwandelroutes. De route wordt uitstekend beschreven, op een staafdiagram zie je vooraf hoeveel je gaat klimmen en dalen en ook het niveau van de route wordt goed aangegeven: Zwart is 'zwaar', rood is 'tamelijk moeilijk' en blauw is 'gemakkelijk'. De gids bevat alle topwandelingen op het eiland, maar voert je ook naar een aantal plekken waar je nauwelijks andere wandelaars tegenkomt.

Klimmen

Een leuke en uitdagende manier om Madeira te voet te verkennen is 'canyoning'. Je volgt daarbij te voet een canyon (ribeira in het

Ontspannen wandelen langs een levada

Portugees) stroomafwaarts en komt op bijzondere plekjes in het hart van het eiland waar je als gewone wandelaar nooit kan komen. Want naast wandelen ga je klimmen, abseilen en zwemmen om op je bestemming te komen. Je kan mee met een dagtocht voor beginners, gevorderden en zelfs op een meerdaagse trektocht over Madeira. Er zijn meer dan 150 'behaakte' canyons op Madeira. Je boekt je tocht bij onder meer Lokoloko Madeira, een bedrijf van Nederlandse eigenaren (www.lokolokomadeira.com).

Watersporten

Zwemmen: Madeira heeft geen traditionele zandstranden, vanwaar je heerlijk de zee in wandelt. Je kunt er echter in bijna elke plaats lekker zwemmen. Met name langs de noordkust vind je, al dan niet natuurlijk gevormde, zwembaden in zee. Hier kan je veilig zwemmen in zeewater en op de kant vanaf een ligbedje eindeloos uitkijken over zee. In Funchal vind je ook enkele openbare zwembadcomplexen: het Lido in de hotelwijk aan de westkant van de stad (Rua Gorgulho 11, T +351 291 105 163, www.frentemarfunchal.com). Ook Praia da Barreirinha, iets ten oosten van Forte de São Tiago (zie p. 71), is een aanrader. Vanaf hier kan je via trapstreden de zee in om te zwemmen (Largo do Socorro 3).

Daarnaast hebben veel hotels prima zwembaden aangelegd, soms zelfs meer dan één. Dan kan je bijvoorbeeld kiezen tussen een zwembad in de tuin, eentje op het dak en/of een binnenbad voor frisse dagen. Een deel van de hotelzwembaden is, tegen een kleine vergoeding, ook open voor niet-hotelgasten. Deze informatie vind je doorgaans op de website van het hotel.

Porto Santo beschikt over een kilometers lang, goudgeel gekleurd zandstrand, vanwaar je heerlijk in zee kan zwemmen.

Surfen: Madeira is dankzij de spectaculair hoge golven een paradijsje voor surfers. De beste spots langs de zuidkust zijn Jardim do Mar en Paúl do Mar (zie p. 116 en 117). Porto da Cruz en São Vicente zijn aan de noordkust ideaal voor beginnende surfers, dankzij de niet al te hoge golven en het bredere strand. Je kan hier dan ook surflessen nemen (zie p. 162 en 128). Kijk op www.lokolokomadeira.com voor meer informatie.

VAN A TOT Z

ALARMNUMMERS

Het landelijk alarmnummer in Portugal, en dus op Madeira en Porto Santo, is 112 (politie, ambulance en brandweer). Toets dit nummer in geval van nood in en meld zodra je verbinding hebt welke dienst je nodig hebt: politie (policia), ambulance (ambulância) of brandweer (bombeiros).

BRANDSTOF

Tanken is op Madeira doorgaans iets goedkoper dan in Nederland en België. Aan de kleurcodes kun je zien welke brandstof je nodig hebt en wat de dagprijzen zijn: groen voor loodvrij, rood voor gelode benzine en zwart voor diesel. Bij de grote tankstations langs (snel)wegen tank je zelf, bij kleinere tankstations komt nog wel eens een medewerker naar je toe om de tank voor je vol te gooien. Hoe het werkt staat niet altijd aangegeven. Men is doorgaans vriendelijk en behulpzaam, dus je kunt ook gerust om hulp vragen als je, bijvoorbeeld, voor de eerste keer tankt met een jou nog onbekende huurauto en de tankdop niet los krijgt.

DRINKWATER

Water uit de kraan kan je op Madeira veilig drinken. Het komt vaak rechtstreeks

FUNCHAL, OUDE STAD

1. The Old Blandy	11. Jardim Botânico
2. Kathedraal (Sé)	12. Museu de Historia Natural do Funchal
3. Museu de Arte Sacra	13. Museu Frederico de Freitas
4. Museu 'A Cidade do Açúcar'	14. Convento de Santa Clara
5. Mercado dos Lavradores	15. Quinta das Cruzes
6. Madeira Story Centre	16. Fortaleza do Pico
7. Zona Velha	17. Jardim de Santa Catarina
8. Fortaleza de São Tiago	18. Museu CR7
9. IVBAM Museu do Bordado	
10. Museu Henrique e Francisco Franco	

0 200 400 m

Wandelen in (de omgeving van) Funchal

- Op pagina 60 vind je de routebeschrijving van een wandeling door het historisch centrum van Funchal.
- Vanuit Monte kan je door de indrukwekkende en groene kloof Ribeira de João Gomes afdalen naar de stadsrand van Funchal. Je wandelt langs de Levada do Bom Sucesso (de 'Veel-succes-levada'). Deze levada is minder vlak dan de irrigatiekanalen doorgaans zijn (zie ook kader op p. 45) en je maakt een flinke afdaling. Onderweg word je beloond met prachtige planten, bloemen, spannende grotten en wilde watervallen. Je start op het plein Largo das Babosas, net voorbij Monte Palace Tropical Garden en het bergstation van de kabelbaan. Vanaf de balustrade kijk je de kloof al in en wandel je de geplaveide Caminho Padre Eugénio Borgonovo in. Je passeert het

Langs levada's loop je doorgaans heerlijk vlak

tweede bergstation van de kabelbaan. Verderop negeer je het pad links naar Levada dos Tornos en volg je rechtsaf de wegwijzer van Levada do Bom Sucesso. Op meerdere plekken steek je per brug de kloof over en na zo'n 2,5 uur kom je in Funchal uit in de wijk Bom Sucesso. Vanaf hier kan je per stadsbus terug naar het centrum van de stad.

- Ook op het plein Largo das Babosas in Monte start de wat langere (4,5-5 uur) durende, maar vrij lichte levada-wandeling naar Camacha. Je wandelt de geplaveide Caminho Padre Eugénio Borgonovo in, langs het tweede bergstation van de kabelbaan. Je gaat linksaf het bewegwijzerde pad langs Levada dos Tornos in en steekt per brug de Gomes-rivier over. Je kijkt onderweg vaak prachtig uit op Funchal en de haven, passeert onderweg enkele romantische theehuizen en landhuizen en gaat door een 500 meter lange tunnel. Deze is erg donker en vochtig, maar je kan ook een pad boven de tunnel langs volgen. Ook verderop gaat de levada geregeld 'ondergronds', maar de bewegwijzering 'Levada dos Tornos' houdt je doorgaans op het rechte pad. De wandeling eindigt in Camacha, het centrum van het manden vlechten op Madeira (zie p. 173).

- Vanaf Miradouro Eira do Serrado maak je een makkelijke en schitterende wandeling naar het dorp Curral das Freiras. Je daalt af via een eenvoudig begaanbaar pad en volgt terug omhoog dezelfde route (of neemt de bus). Op pagina 94 vind je alle details over de wandelroute en de omgeving.

(Meer informatie over wandelen in (de omgeving van) Funchal, met route-informatie en/of directe downloadlinks vind je op ons wandelblog www.wandelingen.info.)

Fraai uitzicht langs de wandelroute